

Политика на отворен достъп до научни изследвания на Медицински университет – Варна

Тенденцията към отворен достъп в науката кореспондира пряко с мисията на Медицински университет – Варна, да развива фундаментална и приложна изследователска дейност, съчетана със споделената ценност за достъпност, възможност за развитие и уважение на академичните традиции.

В новия глобален и технологично динамичен свят отвореният достъп е начин на научно общуване. Това е практиката на предоставяне на свободен онлайн достъп до научна информация, която е безплатна за крайния потребител и може да се ползва многократно. Стойността и ползата от научни изследвания нараства с тяхната достъпност.

В началото на февруари тази година Европейската асоциация на университетите (EUA), чийто пълноправен член е и МУ-Варна, публикува „Пътна карта на ОД за научните публикации“. Пътната карта е само част от поредица инициативи на Асоциацията за насърчаване на университетските политики към отворена наука и достъп.

За наше удовлетворение това разбиране е заложено и в българския Закон за насърчаване на научните изследвания (чл.3), както и в Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2015 – 2020: „Свободният достъп представлява осигуряване на безплатен достъп за всички до рецензирана научна и изследователска информация. Той изисква праводържателят да даде неотменимо, географски неограничено право на използване, копиране, разпространяване, предаване и създаване на производни трудове във всякакъв формат и с всякакви законни цели с указване на авторството на изходния труд. Свободният достъп използва информационни и комуникационни технологии, за да се увеличи и да се подобри разпространението на научното знание.“

Идеята за отворен достъп до публикации и резултати е водещ принцип и в европейската програма Хоризонт 2020 с цел по-високи научни резултати, по-голяма ефективност, видимост и иновация.

Варненският Медицински университет е първият и единствен университет у нас, въвел EFQM® модел за Business Excellence на Европейската фондация за управление на качеството. И ако EFQM® моделът за Business Excellence е практическо средство за качествено измерение на успеха, то практиката на Отворен достъп в науката е път за мултиплициране на този успех чрез все по-широко и достъпно разпространение на научните резултати.

Академичната общност на Университета поема мисията на лидер и в отстояване на отворения достъп в науката като политика на бъдещето. Политиката на Университета към все по-отворен достъп се дължи на разбирането, че така се увеличава достъпността,

видимостта и влиянието на изследователските резултати, подпомага се прогреса и ефективността на науката и се мултиплицират инвестициите, направени в нея.

В съответствие с разбирането си, че бъдещето на науката е неизбежно свързано с открития обмен на информация, Варненският медицински университет предприе и конкретни действия като положи началото на свой институционален Репозиториум.

Университетът насърчава своите учени да публикуват в списания с отворен достъп, както и да предоставят свои статии за Репозиториума на МУ-Варна. Така се осигурява не само по-висока видимост и възможността те да бъдат цитирани точно и недвусмислено, но се гарантира достъпност и дългосрочно архивиране. Допълнителен ефект от отворения достъп до продукцията на Университета е общата визия за научната му дейност, стандарт и престиж.

Академичният съвет разбира предизвикателствата на движението към Отворен достъп. Важно е да се отбележи, че ОД не противоречи на авторските права. Оригиналните авторски права остават защитени от различните лицензи на Creative Commons*, които изискват категорично позоваване. Тепърва предстои и нормативното регламентиране за въвеждането на политика на отворен достъп в научните организации и университетите у нас, заложено в Плана за действие в изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2015-2020 г. (4.2.2).

Политиката на Отворен достъп на Университета е мотивирана от дългосрочната визия за бъдещето. В същото време Университетът остава верен на академичните ценности за свобода и справедливост. Академичната свобода е основно право на нашите преподаватели, учени, студенти и докторанти. В този смисъл политиката за ОД е препоръка, а те имат правото сами да решават границите на отворен достъп по отношение на собствената си научна продукция.

Приета от Академичен съвет на МУ-Варна на 16.06.2016

*Криейтив Комънс (*Creative Commons*, СС – типови договори за разпространение на авторски произведения в интернет. Разширяват авторското право до правото на копиране, разпространение и т.н. при условието за цитиране. Кодът на типовите договори за СС, прикрепени към произведението, позволява на много търсачки да ги разпознават. Така достъпът до тези произведения е улеснен.